Ч. 45 (12.471). Львів, пятниця 28. лютого 1930. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Нова військова кольонізація.

Декларація Українського Клюбу.

На порядку нарад засідання сойму в дні 25. п. м. стояли м. і. зголошені урядом 4 нові проекти законів у справі військової кольонізації.

Голова Господарської Комісії, пос. Луцький зреферував раньше вже на засіданні Президії Українського Клюбу зміст та цілі цих законопроектів і предложив від Комісії текст декларації Клюбу. Президія Клюбу однозгідно затвердила цю декларацію і для підкреслення ваги, яку привязує до цієї справи, доручила — згідно з внесенням Господарської Комісії — виголошення її на засіданні сойму віцемаршалкові д-рові Загайкевичеві. Декларація звучить:

„Високий Сойме! На денному порядку нинішнього засідання находяться аж 4 проекти законів у користь військової кольонізації на українських і білоруських землях.

Перший проект закону торкається жалюгідних фактів військової кольонізації з воєнних літ 1920—1922 на господарствах тоді тимчасово покинених власниками, фактів кольонізації переводженої безправно ще заки оречення І. інстанції увійшло в силу.

Слідуючий законопроект поширює важність закону з 17. грудня 1920 р. про військову кольонізацію на деякі дальші повіти виленського воєвідства.

Третій законопроект у справі зміни закону з 17 грудня 1920 р. бажає утворити для військових кольоністів право вигідного відклику від оречень повітового кольонізаційного Комітету, коли він згідно з обовязуючим законом усуває кольоніста з дарованого йому господарства за те, що він на ньому навіть не замешкав і зовсім його не управляє.

Нарешті четвертий законопроект має на меті створити новий запас землі для військової кольонізації, знову виключно на непольських землях. Цілий запас землі передбачений законом з 17 грудня 1920 р. на військову кольонізацію вже зужито на цю ціль.

Високий Сойме! Польський нарід, на якого землях ще так недавно перепроваджувано кольонізацію, добре знає, що значить кожна чужа кольонізація і які пристрасти вона розбуджує серед місцевого населення та цілої нації, доводженої державою до ролі внутрішньої кольонії. З усіх кольонізацій найбільше перечить духові сучасної европейської цивілізації військова кольонізація. Культуру співжиття народів завертає вона брутально до часів Суллі. Польща пішла цим шляхом у літах воєнного опяніння. Ще більше відсталим і болючим фактом є поставлення проектів на створення нового запасу землі для військової кольонізації на денному порядку сойму в 10 літ по війні. Українське селянство, передовсім у Східній Галичині, завмирає задля катастрофального малоземелля і перелюднення. Може бути, що на українській Волині і на українському Поліссі ще можна би найти для нього хоч деякі кращі варстати праці. Тимчасом, саме на тих наших землях ведеться польську військову і невійськову кольонізацію. Така політика створює атмосферу, в якій дихати годі.

Новий соймовий регулямін не дозволяє нам поставити внесення на відкинення усіх вищеназваних законопроектів без дальшого розгляду у комісіях. Український Клюб буде їх там поборювати. Одначе вже нині заявляємо, що коли з такими законопроектами виступає правительство, то не хто інший, тільки воно само кидає палаючий смолоскип на розпуку малоземельного українського селянства. За те робимо правительство відповідальним перед нинішнім часом і перед історією.“

Оця заява Українського Клюбу викликала помітне вражіння в цілім соймі. Загально завважено, що зараз по її виголошенні віцемаршалком Загайкевичем міністр земельних реформ конферував — очевидно в цій справі — з головою господарської комісії Українського Клюбу. Та все це не має особливого значіння. Наслід і непротівання поворот кольонізаційної хвилі на українських землях і то в формі безплатних наділів землі жовнірам польської армії — оце факт величезного значіння, це свіжий визов, якому всею силою мусимо протиставитися. З вище названими чотирма законопроектами вяжеться в одну стару, але знову оживлену цілість також внесок ППС на державну парцеляцію поуніятської церковної землі на Холмщині й Волині, про що згадка на іншому місці.

Нікчемність душ.

III.

Трагедія українізації полягає не тільки в тому, що зломано й усунено з поверхні українського життя національно-думаючий елемент, а ще й у тому, що розбуджено нікчемність душ, яка вилазить з темних закутків злочинної роботи на денне світло.

Мимо всього — більшовики будують Росію. Сьогодні вона зветься Союзом, завтра — радянською чи демократичною республікою. Річ не в назві, а в суті. Будуючи Росію не тільки для відновлення територіяльного статус кво, але й для підбою Европи, вони не мають сентименту до сепаратистичних мрій. Царі московські будували велику імперію і згнобили Україну, — московські більшовики мають апетит на цілий світ, будуючи комуністичну Мекку і забирають у залізні карби українські землі. Як білоруські. Як грузинські... Як всякі землі, яких лише досягнуть.

Надлюдська ідея — нікчемні вчинки...

Ну, а карли українські?

Де-кілька прикладів... Коли арештовано акад. Єфремова, Ніковського й безліч інших українських діячів, то члени Академії Наук, професура й студентство поспішилося напятнувати їхню „контрреволюційну“ й „петлюрівську“ діяльність, „ворожу“ й „шкідливу“ інтересам робітничо-селянської держави. Всі ці люди називали себе „українцями“. Більше того... На численні протести українського громадянства зпоза меж Радянської України всі ці „українці“ відповіли, що радянська влада „обезпечує“ вільний розвиток вільної української культури.

Коли арештовано митр. Липківського, В. Чехівського й інших творців автокефальної української церкви — зібрався Собор цеї церкви й, ствердивши, що арештовані вживали церкву, як знаряддя проти радянської влади, ухвалили: „ліквідувати національну церкву“.

Якщо кілька десятків церковних діячів у своїй діяльности, — припустімо — переступили межі релігійної праці — то при чомуж тут мільйони віруючих? При чому тут тисячі парохій? При чому тут автокефальна церква?

Найчастіші „ухили“ трапляються, наприклад, у комуністичній партії. Чи осуджуючи ухили вождів, партия самоліквідується?

Зясовує цю поспішну ліквідацію української національної церкви заява місцеблюстителя патріяршого престолу, митроп. Сергія. На інтервенцію папи римського й англійського архієпископа в справі переслідування релігії в Союзі, він публично заявив, що жадного переслідування немає, а коли замикаються церкви — то робиться це на бажання самих віруючих. Задобре знаємо ми московську психольогію. В перекладі на людську мову це означає, що жадної ліквідації синодальної православної церкви немає й не буде, а нищиться лише національні церкви. І справді, мало знаємо прикладів, щоби на Московщині оберталося святині на стайні, щоби так переслідувалося духовенство, щоби з такою безтямною люттю нищилося релігію, як це роблять „українці“ на Україні.

Нікчемність душі митр. Сергія хоче виторгувати право на таке-сяке існування синодальної церкви, яка вже давно молиться „за упокой“ земного божественного Леніна й „за здравіє“ земного Сталіна... Нікчемність „українських“ душ нікого не хоче оборонити, а без застережень оправдує нищення своєї церкви. Робітничо-селянські маси, мовляв, відразу покінчують рахунки з релігією, з тисячелітньою традицією, з тим, що є немов органічною частиною ества українського народу.

Як бачимо, навіть нікчемність має свою ґрадацію.

Нікчемність душ піднесла руку на святая святих української нації. Віддає Москві голову й душу, а собі полишає ноги та шлунок. Чи не так козацька старшина вбивала гетьманщину, офіруючи московським царям душу, а собі залишаючи шлунок?

Ось чому бачимо, як характери великі й сильні стають перед судом Москви, тягнені руками малоросійських нікчемних душ!...

IV.

„Особи, які кермували автокефальною українською церквою й її духовенством — заявляє в „Пролетарській Правді“ „український епископ“ Марко Грушевський — завжди вели боротьбу проти радянської влади під покровом церкви. Церква була лише знаряддям в руках контрреволюціонерів в їхній боротьбі проти радянської революції, а релігія — засобом реакції та контрреволюції. *Всяка чесна людина* повинна боротися проти релігії в інтересах соціялістичного громадянства. Я відмовляюся від епископського стану і від кермування церквою та назавжди пориваю з релігією“.

Оцей лист „епископа“ Марка Грушевського якнайкраще ілюструє нікчемність душ і якнайліпше виявляє, що то був за „Собор“, який проголосив ліквідацію української національної церкви на Україні. Можна лише співчувати, що митр. Липківський мав таких помічників. Можна лише жаліти, що рішали справу величезної ваги такі нікчемні душі.

Історія нашого народу все дає приклади зради, малодушности, шлунковости. Але не було, здається, прикладу, щоби зрадник називав себе прилюдно *чесною людиною*. В порівнанні з Марком Грушевським — Юда з Іскаріоту був хіба святою людиною, бо... повісився.

В тому й річ, що для Марка Грушевського немає оправдання. В тому й річ, що він є в найвищій мірі *безчесна людина*. З кертичої нори малоросійщини виліз він на денне світло й пристав до української церкви. А коли приставав, — чи знав він історію цеї церкви? Чи знав він, що церква принесла українському народові початки цивілізації, що плекала вона в своїх мурах напротязі віків високу культуру, що несла освіту в найширші народні маси, що ширила національну свідомість, що освячувала вона боротьбу поневоленого українського народу за свою державну незалежність і своє соціяльне визволення, що підтримувала український нарід на дусі, коли заломлювалася його опірність чи завзяття?

Якби „епископ“ Марко Грушевський знав історію української церкви й хотіб вірив у засади християнської релігії, він зрозумів би, що „всяка чесна людина“ зможе відріжнити релігію від Грушевських, що „чесному епископові“ не вільно брехливо свідчити проти свого зверхника, що врешті, не до уявлення, щоб „чесна людина“ протягом одного дня „назавжди порвала з релігією“. Так, але щоби зрозуміти всі ці елементарні річи — треба бути хоч в малій мірі чесною людиною зі здоровою душею, а не зі сумлінням, яке точить рак нікчемности.

Бойся „українців“, що навернулися з Савлів на Павлів. Революція покликала їх до життя в великій масі. Вплили вони у всі ділянки національного життя, не розуміючи національного ідеалу. В свойому розгоні шкурництва — вони перебрали на себе навіть інтерпретацію цього ідеалу. Вчора ще гнобили український національний рух за революційність, сьогодні — за контрреволюційність. Вчора закидали українським національним діячам „мазепинство“, сьогодні — „хвильовізм“, ховаючи нікчемність душі в революційній фразеольогії.

Бойся цих „українців“, які від двуголового орла перекинулися до червоного чи напів-червоного прапору.

У цьому лежить пояснення можливости га-

ких процесів, як процес Єфремова-Липківського, таких заяв, як заяви, що лунали на Соборі української автокефальної церкви, таких ганебних Марка Грушевського або посла Сенюка по цей бік риської смути, таких „деклярацій“, як самобичування посла Богуславського в соймі, такої „засадничости“ в інтернаціональних і національних питаннях, яку виявляють на кожному кроці „українці“ з ногами хахлацькими, а душею московською та в яких шлунок все переважав ідею.

Нікчемність душ — ось основа погрому української національної ідеї на Україні й торжества ідеї казьонної без змісту й без сенсу, уявленої в залізні карби „хочу“ генерального секретаря всесоюзної комуністичної партії. Ось підвалина боротьби поміж засадами інтернаціоналізму й націоналізму, що провадиться по цей бік риського кордону.

Нікчемність душ переможених, що ніколи негідні зрозуміти трагедії поразки, яка не зрікається перемоги.

О. Ковалевський.

Зближення між Австрією і Німеччиною.

„Н. Фр. Прессе“ повідомляє, що політичні наради між австрійським канцлером Шобером і німецьким урядом доходять до кінця. Останнього дня нарад вирішено кілька питань, які були перешкодою до заключення торговельного німецько-австрійського договору. Цей договір буде заключений зараз після закінчення митної конференції в Женеві.

Канцлер Шобер заявив представникам преси, що він дуже вдоволений із вислідів нарад у Берліні і що його подорож до Німеччини буде початком повного зближення між Віднем і Берліном. На нарадах між Шобером і представниками німецького уряду почувалося, що це нараджуються два брати, сини одної великої нації.

Президент Гінденбург вручив Шоберові дорогоцінний образ зі срібними рамами на спогад німецько-австрійських нарад у Берліні. Шобер вертаючи до Відня сказав представникам німецького уряду, що вернувши до вітчини, він всю свою працю віддасть справі економічного розвитку Австрії та її зближенню до братньої німецької держави.

Шобер виїхав із Берліна дня 24. лютого в 6. год. вечором. Великі маси берлінських німців, зібрані на станції, попрощали австрійського канцлера ентузіястичними окликами.

Польський народ і польська держава.

Принципіяльна дебата над характером польської держави в конституційній комісії. — Промова посла д-ра Блажкевича.

На засіданні Конституційної Комісії Сойму в дні 25. лютого 1930 р. промовляв в подрібній дискусії над 2. ст. конституції посол д-р Блажкевич. Він ставить поправку, щоби замісць слів: „Зверхня влада в державі належить до народу“ — вставити: „Зверхня влада в державі належить до загалу громадян“. Мотивує це тим, що в звичайному розумінні слова „нарід“ — нема народу ін абстракто, а є нарід польський, український, німецький і т. д. Термін „нарід“ у конституції можна розуміти в цей спосіб, що лише польський нарід є учасником влади, а інші громадяни є від цього виключені, тимчасом Польща має величезний відсоток громадян неполяків. Колиб під поняттям „нарід“ розуміти загал громадян, не було би сумнівів; але тут є сумніви, тому краще їх усунути. У цьому місці виводів посла Блажкевича голова комісії Маковський (ББ) перериває: „Нема сумніву, що під поняттям нарід розуміється загал громадян“. — На те проф. Комарніцький (НД.) перериває: „Саме навпаки, — вступ до конституції каже лише про нарід польський!“

Посол д-р Блажкевич завважує, що увага проф. Комарніцького свідчить про те, що деякі польські кола під поняттям „нарід“ у конституції розуміють лише польський нарід, тому оправдана є поправка заступити вислів „нарід“ висловом „загал громадян“.

В теперішній конституції ужите недвозначно поняття: „нарід польський“ (не нарід взагалі) у вступі („Ми, нарід польський...“) і в ст. 54 (присяга президента).

Оскільки вжиття терміну „польський нарід“ у вступі конституції, дасться тим оправдати, що там говориться про те, що польський нарід по роках неволі віддискав самостійність і що боровся за цю самостійність, то вже користування цим терміном у статті про текст присяги президента є неправильне. Належить виразно ствердити в конституції, що нарід польський не має жадних особливих правних привілеїв.

На виводи посла д-ра Блажкевича відповідав проф. Віняреський (НД.). Він розуміє під поняттям „польський нарід“, не лише тих громадян, що говорять по польськи, але і тих, що говорять якоюнебудь іншою мовою, але почуваються до звязку з польським народом і свою долю звязують з його долею. Також референт Пілсудський (ББ.) заявився проти поправки д-ра Блажкевича, висказуючи знову погляд, що в конституції арт. 54 ужитий є не термін „польскі наруд“, а „наруд Польскі“, себто в значінні державно-територіяльному.

Радянсько-англійські торговельні переговори.

З Льондону пишуть, що англійський міністр закорд. справ Гендерсон заявив у палаті громад, що англійсько-радянські торговельні переговори вже добігають до кінця і правдоподібно закінчаться заключенням нового торговельного договору для оживлення торговельних звязків між Англією і СРСР. Англія зобовязується вислати до СРСР промислових виробів на ціну 400.000 фунтів штерлінгів.

Сойм.

Зміст промови посла Завалвкута, виголошеної на засіданні сойму дня 25. лютого ц. р. у дискусії над обіжником міністра Складковського з дня 22. жовтня 1928 р. в справі дозволів на справоздавчі віча послів і сенаторів.

Згаданий обіжник є антиконституційним і протизаконним. Він дався відчути передовсім всім українським послам і українському населенню в Галичині та на Волині. Інтерпретували зміст цього обіжника старости і постерункові як їм захотілося. Зокрема на тереві воєвідства Тернопільського під управою воєводи Мошинського ввів цей обіжник стан безправства. Старости вимагали без ріжниці на характер зборів за кожним разом нового дозволу. Коли такого дозволу староства не було, поліція всякі наради розвязувала, а з учасниками списувано протоколи і віддавано до суду. Це ділося і діється напр. в Копичинеччині, де до нині є кілька справ у суді проти мешканців села Кривеньке і проти д-ра Вишничевка. Протиправно вислав львівський городський староста в листопаді 1929 р. свого комісаря з поліційними агентами на довірочну нараду партії УНДО у Львові, котрі не вважаючи на протести оставали на салі до кінця наради.

На підставі довірочного обіжника війт кожного села, мусів негайно спровадити поліцію до села, коли український посол явився в селі. В селі Шидлівцях припинено в урядуванні і пізніше арештовано війта Микульського, за неповідомлення на час поліції про появу в селі посла. На підставі того обіжника староста Яновський казав навіть розігнати 10.000 людей, зібраних за могилі в честь полеглих в Товстенькім в червні

Д-Р ВОЛОДИМИР ЛЕВИЦЬКИЙ 2)

Революційні течії в сучасній фізиці.

2. Другим революційним елементом у фізиці стала відкрита в 1900 р. професом берлінського університету Максом Плянком теорія **квантів**, спрецизована Айнштайном 1905 р. Та вперед пригадаймо вкоротці давніші погляди. Як відомо, ще великий Нютон приймав, що світло це матеріяльні частинки, що вилітають із джерел світла з великою скорістю c, а ударом об тіла (напр. наше око) викликують враження світла. Пізніші відкриття, як напр. інтерференція світла, поляризація, угинання світла не давались втягнути в рямки Нютонової теорії. І тому щораз більше поширювалась т. зв. ундуляційна теорія, яка каже, що світло це дрожучий та филястий рух дуже складної матерії, так зв. космічного етеру.

Ця теорія, розвинена геніяльним французом Френелем **(Fresnel)**, виясняювала усі знані оптичні явища, напр. ріжні коліри хвиль. Це лише ріжна частота дрожань етеру; — дрожання між 400 і 800 біліонами на секунду дають усі коліри дуговини від червоного до фіолетового, а чимбільше дрожань, тим коротша світляна хвиля (мірена в міліонових частях міліметра). А коли відкрили ще ультрачервоні невидні хвилі, довші від світляних, що проявляються як тепло, та короткі ультрафіолетні проміні, що викликують хемічні явища, коли дальше показалось, що й ново відкриті проміні Рентгена, це також лиш хвилі, ще коротші як ультрафіолетні, — коли дальше показалось, що і проміні „γ“, що їх висилають лучисті (радіоактивні) тіла, це також дрожання хвиль, ще коротших як Рентгена, — коли вкінці Мексуель теоретично, а Герц досвідно виказали, що елекромагнетні явища — це також хвилі етеру, позапозачервоні, дуже довгі, бо нераз і на кільометри, та коли ці хвилі стали основою радіоапаратів, тоді теорія ундуляційна світла, а з нею закони клясичної фізики затріюмфували на цілій лінії. Геніяльна електромагнетна теорія світла Мексуеля була вицвітом ундуляційної та клясичної механіки. Нема ділання на віддаль, нема перерв, а є лише тяглість-контінуум.

А всеж прийшла реакція, яка показала, що не можна відкидати з місця старої еманаційної теорії Нютона. І ось ствердили нові явища, що не містилися в ундуляційній теорії. При розсліді електричних явищ у розріджених ґазах (в рурках Пулюя та Крукса) з одної сторони, а явищ в новопізнаних лучистих тілах, як уран, рад, тор і т. д., з другого боку фізика прийшла до висновку, що не атом є тою цеголкою, що з неї збудована матерія, а є ще 2000-кратно менші частинки, наряджені відемною електричністю, що вони й є тими цеголками, з яких збудована є матерія, тим більше, що електрони, з якихнебудь вони походять первнів, є завсіди однакі. І ось показалося, що т. зв. катодові проміні, що виступають в розріджених ґазах під впливом електричного току, це не є дрожання етеру, але густий рій електронів, що летять з великою скорістю (понад 30.000 кільометрів на секунду) та які мають дуже цікаві прикмети (напр. коли вдарять у скло або металеву бляшку, викликають вони проміні Рентгена)

Таким робом і еманаційна теорія Нютона і теорія етеру виясняють ріжні, а навіть і ті самі оптичні прояви: напр. в останніх днях ствердили, що і катодові проміні відбиваються від металевих бляшок, та ствердили інтерференцію, тощо. А коли ще щораз частіше досвіди показували, що і звичайне світло в численних випадках поводиться як струя матеріяльних частинок, коли і в дуговині тіл віднайдено електрони, то фізика стала на роздоріжжу; в світлі проявився дуалізм, до нині невирішений, — дуалізм хвиль та еманації частинок.

Та цей дуалізм ще маркатніше зазначився від хвилини, коли появилась **квантова** теорія. Вже давніші фізики, і то такої міри, як Стефан, Больтцманн, Він надибали великі труднощі, коли хотіли сформулувати закони проміновання, яке так тісно вяжеться з теорією хвилястого руху. На основі кінетичної теорії газів обчислені закони проміновання ніяк не годилися з досвідами та практичними помірами. Шойно Плянк поставив сміду гіпотезу, що показалась у наслідках дуже хосенна і плідна, саме, що так само як матерія не є тягла, а виступає в діланнях як многократь найменших, дальше неподільних частинок, так і світляна енергія, що проявляється як тепло і світло, бере участь у фізичних діланнях лише яко многократь якоїсь означеної найменшої неподільної елементарної скількости світляної енергії.

Отже світляна енергія має атомістичну будову, складається із світляних елементів (атомів), т. зв. **фотонів**, або **квантів**, а енергія такого кванта є рівна відповідній частоті дрожань, множеній на **постійне число h.** Це постійне число h зветься **елементарним квантом ділання** та при всіх можливих обчисленях ріжними методами його вартість завсіди випадає та сама $h = 6{,}55 \cdot 10^{-27}$. Дуже численні досвіди виказали цілком певно, що ті світляні кванти мають **індивідуальну екзистенцію;** мають вони і свою масу, рівну частині дрожань, множеній на h, а діленій квадратом скорости світла c^2. Істнування реальне тих квантів відкрив 1923 р. Кемптон **(Compton).**

Пізніші досвіди довели фізиків до погляду, що цей елементарний квант ділання h не є лиш **оптичною постійною,** але що це h виступає також в усіх **механічних** проявах внутрі атомів (про це дальше), так, що це **h є основною атомічно-механічною постійною** в усіх проявах світа.

Введення квантів та постійної h, які — як доказано — творили не лиш „**Arbeitshypothese**“, але мають реальне значіння, ще більше замаркувало дуалістичний погляд в оптичних явищах та поставило фізиків перед завданням, що разі невирішеним. Побачимо дальше, що подібний дуалізм проявився і в погляді на истоту матерію. Механіка, основана на теорії квантів, або т. зв. квантова механіка пішла врозріз з дотеперішніми поглядами клясичної механіки, бо лиш завдяки переворотови, який вона довершила разом з теорією умовности, можливе стало пояснення складної теорії будови атомів.

(Продовження буде)

1929 р., бо на це, на його думку, треба було дозволу. Комісар Карпінський заборонив священикові виголошувати проповідь. Промовець наводить далі цілий ряд випадків, котрі доказують, що і за нового міністра Юзефського нічого у відношенні до українських послів і українського населення під цим оглядом не змінилося. В місяці грудні м. р. і в січні 1930 розігнано послові о. прал. Куницькому довірочних нарад в Струсові, Заздрости, Дарахові, Деренівці, Романівці, а вкінці віче дня 10. січня в Теребовлі, де поліцай Павліва спровадив на салю знаного авантюрника в повіті Щегельського. Коли улаштовуючі віче не хотіли впустити того авантюрника на салю, поліція арештувала за це Евстахія Мединського і Михайла Олексіва а староста Голінський покарав їх 10 дневним арештом.

Окремо торкнувся промовець справи Волині, Підляша і Полісся. На тих землях взагалі не обовязує ніяке право і ніяких зборів ані посольських справоздавчих віч не вільно робити. Досі приноровлюється там приписи царських законів при помочі об'жника мін. Ратайського, котрий припинив взагалі всі конституційні права громадян на тих землях. Не змінилося там до нинішнього дня нічого, бо й нинішній міністр Юзефський, як волинський воєвода поступав так само в справі посольських віч на Волині. — На думку промовця ухвала, яку переведе сойм, візваючи міністра внутр. справ до відкликання того обіжника, не полагодить справи ані у Східній Галичині, ані на Волині, і краще було би ухвалити вже раз проєкт закону про збори, який конституційна комісія ще в березні мин. року приготовила та де докладно обговорено й питання посольських віч. Промовець запропонував резолюцію слідуючого змісту: „Сойм взиває конституційну комісію предложити соймові до 14 днів ухвалений ще в березні мин. року проєкт закону про збори“. (Цю резолюцію принято).

Ліквідація „поунітської“ землі.

ППС зголосила на сойм 12. лютого ц. р. внесок, щоби міністерство земельних реформ перевело до 31. жовтня 1931 р. оцінку перебраних польським державним скарбом земель греко-катол. церкви так званих „попівок“, які колись Росія передала православній церкві і зложивши відповідну суму в 5 проц. держ. облігаціях в державнім Рільнім Банку передало цю землю закваліфікованим парцелянтам. Всі віроісповідання, заінтересовані в цій землі мали би зголосити шляхом судового процесу свої претенсії найпізніше до 1. липня 1931 р. Для них призначується депозит облігацій в Рільнім Банку.

Цей внесок був предметом нарад на комісії земельних реформ 25. лютого ц. р.

Перед приступленням до реферату пос. **Станішкіс (НД)** заявився за усуненням цієї справи з порядку нарад, бо внесок ППС противиться конкордатові Польщі з Ватиканом.

Цей погляд скріпив своєю заявою представник міністра освіти і віроісповідань. Натомість представник м-ства земельних реформ висказав думку, що при розгляді внеску напевно удасться узгіднити його з конкордатом.

По широкій дискусії, в якій забирав слово також **посол Луцький** від Українського Клюбу, за внеском посла Станішкіса впало тільки 6 голосів (в тім 2 голоси Укр. Кл.).

Після цього зголосив **пос. Луцький** другий внесок, а саме: щоби дальший розгляд внеску ППС відложити задля дальших інших сумнівів в цій справі до 3. березня ц. р. Цей внесок принято одноголосно. Одначе уже нині можна сказати, що внесок ППС будуть підтримувати на комісії та на повному засіданні сойму всі польські селянські партії і ББ, себто безумовна більшість.

Виборчі протести перед найвищим судом.

В місяці березні найвищий суд у Варшаві розглине такі виборчі протести: дня 3 березня виборчий протест з 50 округа Львів-місто (два мандати сіоніста д-ра Вольфа як заступника померлого д-ра Райха і д-ра Лєвера та протест ББ (міністр Квятковський і Клюб Народ.-Дем. д-ра Ценарського) 49 округа Самбір, Лісько Рудки, Мостиська, Городок і Старий Самбір (ББ 3 мандати, посол Бурда, д-р Брига і Земяк, 2 УНДО — д-р Білак і Трешаковець та укр. соц.-радикал Рогуцький). Розправа 10 березня округи: 61, Новгородок білоруська „Громада“ (3 мандати: Гаврилик, Станкович і Дворянин); 56, Ковель, Горохів, Любомль, Володимир Волинський (ББ 5 мандатів: посол Базовський); розправа 17 березня 55 округа Золочів, Зборів, Камінка Струмілова, Броди, Радехів, Бібрка, Перемишляни, Рогатин, Жидачів і Бережани (УНДО 4 мандати: пос. Целевич, о. д-р Пеляіх, Вислоцький і Келик і ББ 3 мандати посол Войтович, д-р Дідушицький і д-р Мошинський, 1 Українська Партія Праці д-р Західний і сіоніст д-р Андерштайн). 54. Тернопіль, Збараж, Теребовля, Скалат, Підгайці, Чортків, Бучач, Борщів, Заліщики, Копичинці: ББ 4 мандати: пос. Саноцка, Ярузельський, Косидарський і Воєвода, УНДО 4 мандати посли: о. Куницький, д-р Баран, Завадикут і Кунько; 1 соц. радикал д-р Лазинка, 1 мандат посол Геллер. Дня 24. березня 58. округа Станиславів, Товмач, Богородчани, Надвірна, Коломия, Городенка, Снятин, Косів, Печеніжин: ББ 3 мандати: пос. Мяновський, д-р Зейлер і Незавбельский, укр. соц. радик. 3 манд.: посол д-р Бачинський, Шекерик-Доників, Стефанів, УНДО 2 манд.: о. Ганушевський і Палїів та 1 сіоніст д-р Розмарін.

Арештування білоруського поета.

З Мінська прийшли відомости, що там більшовики арештували білоруського поета Якуба Коласа, який ще недавно дістав від радянських наукових установ титул „народнього поета“ і досмертну платню та був назначений заст. голови білоруської Академії Наук. Арештованому поетові закидають антирадянську діяльність й удержування звязків із білоруською еміграцією.

Російські монархісти радять.

„Ню-Йорк Американ“ пише: „Філядельфія стала новим центром російської монархістичної акції, яка має на меті вернути на російський престол династію Романових. В останньому місяці російські монархісти відбули в Філядельфії нараду, на якій ухвалено звернутись до багатих американців з просьбою допомогти їм фінансово у відбудові російської монархії. Ці наради були продовженням нарад російських монархістів у Мінхені, Будапешті і Парижі. Монархістичний зїзд у Філядельфії відбувся під проводом князя Юсупова. На слідуючім зїзді „імператора“ Кирила буде репрезентувати князь Оболенський.

Виборчі справи перед Найв. Адмін. Трибуналом.

В днях 11. і 12. березня 1929 р. відбулися в Заболотцях, п. Радимно, вибори до громадської ради. Ті вибори відбулися відомими способами. Зокрема не виложено лист у приписанім речинці до перегляду, ані теж не оповіщено виложення лист способом у громаді принятім. Виборча комісія не була в наказаному законом компleті, та в комісії находилися тільки два члени старої ради; віддавано голоси без повновластей; комісія не допускала замісцевих виборців до голосування, відмовилася запротоколувати бажання виборців, щоби списати неправильности в льосуванні, вкінці комісія невірно зі станом відданих голосів оголосила вислід виборів у III. і IV. колі. — Громадяни села Заболотці внесли протест до воєвідства у Львові, обоснований фактичними даними, та незалежно від цього карне донесення до прокураторії при окр. суді в Перемишлі, з виказанням зловживань...

Воєвідство рішенням з 14. IV. 1929 р. протесту не взяло під увагу, а карна прокуратура припинила поступування, мотивуючи своє рішення тим, що з огляду на тайність виборів не може домагатися від громадян виявлення, на кого голосували. Громадяни Заболотців внесли за посередництвом канцелярії адв. д-ра Володимира Загайкевича в Перемишлі позов до Найвищого Адмін. Трибуналу, відкликуючись від згаданого вище оречення воєвідства у Львові. І в Найв. Адмін. Трибуналі справу таки виграно, бо Найв. Адм. Трибунал, на явному засіданні в дні 9. XII. 1929, скасував оречення воєвідства і наказав йому звернути внесену оплату.

Український Банк в Америці.

Лист з Америки.

Від одної нашої фінансової установи дістали ми таке письмо:

„На днях одержали ми від знаного українського заокеанського земляка-бізнесмена обширний лист, в якому він малює теперішні заходи наших заокеанських фінансістів-бізнесменів з метою збудування сильної підвалини для нашої економічної відбудови в Америці, а в дальшій консеквенції помогти нам у старому краю. Такою поміччю має бути добре уфундований український банк“.

Як побачимо з листа, справа вже рушена з місця і стала реальною. Можна думати, що при американській рухливости і розмахові нововоснований банк незабаром стане поважною інституцією і відіграє в нашому економічному житті поважну ролю.

Але в нижче поданому листі є ще моменти, які мають окреме значіння для — так сказати — публичного виховання: в ньому бренять бадьорі тони віри у власні сили і надія на краще майбутнє. А загальне враження з того листа таке, що наші заокеанські брати перехорували вже мабуть безповоротно всі підшептувані їм „ідеї“ лівих чинників, крилаті фрази розгардіяшу і міжусобиці. Словом — заокеанські брати беруться до реальної праці, організуються.

При цьому немале значіння має теж відрадне явище: наші земляки за океаном душевно переroджуються, стають американцями в додатньому розумінні.

В теперішніх часах — часах великих кличів, гасел, але й часто великих фраз з підступними цілями — не від речі буде дати місце здоровій думці, яка може бути добрим дороговказом і для нас тут, у старому краю. Тому даймо голос нашому дописувачеві:

„У відповідь на Ваш лист подаю, що банк у Шікаґо є покищо банком **стейтовим**, але з часом можна буде його розвинути в більший банк. У Шікаґо є українські богачі, які моглиб мати значно більший банк, та що ми не є бізнесмени, треба наразі радіти і з того, що маємо. Наразі приступило до спілки кількох бізнесменів: Савяк, Сіменович, Баран, Смук, Дох, д-р Смук, які зложили трохи гроша і дали основу банкові; вони будуть продавати акції і тим шляхом збільшувати основний капітал. Покищо капітал виносить 250.000 дол., але з часом побільшиться.

Я радію і з того що маємо, бо у нас трудно рушити з місця: коли справа піде вперід, будемо мати банк, який працюватиме і з краєм. Я особисто мало цікавлюся, яким буде банк в Америці, бо і без нього є тут богато великих банків, а більше цікаво мені, коли ми згуртуємо більшу скількість нашого власного гроша, щоб його кинути на відбудову старого краю, де так відчувається потреба гроша.

Є тут богато наших людей, які залишилися рабами душі, такими самими, як їх діди були за панщини. Тоді вони знали, що все зробити може лише пан, а раб має тільки працювати на пана. Теперішні раби ріжняться від давніх тим, що коли давніші були темні, то теперішні мають нерідко університетські дипльоми в кишені, а за пазухою рабську душу. Ті люди ще й тепер агітують, аби власного банку не відкривати, а нести гроші в американські банки, бо, мовляв, ми не маємо ще досвіду, як вести таке „велике діло“; не можемо, кажуть вони, повіряти своїм людям таких великих грошей, (але Гершокві то вони повірять!) і т. д.

Приходиться боротися з темнотою, переконувати та пояснювати... але звісно, що боротьба з дипльонованими рабами є значно трудніша і буває часто, що треба нераз таких людей як шкідливих і ворожих народній справі бойкотувати, оминати їх. Сумне воно — та правдиве і тому новоповставший банк, як свій рідний, стає нам серед таких обставин тимбільше дорогий. Нам слід лише його піддержати, пустити в рух і показати всім недовіркам, що ми можемо власними силами будувати наше політичне й економічне життя. Коли за першими підуть другі, тоді справа покращає і можна буде подумати про рідний край. Ті, що не вірять, що можна ходити на власних ногах і будувати своє життя власними руками, з часом переконаються про це і підуть за нами. Ви бачили, як вівці йдуть за пастухом до отари вечором з пасовиська. Оттак і вони підуть, бо наша нація є ще молода й сильна; її слід збудити, а вона витворить богато цінностей власних, які тепер пропадають.

Пишіть, що у вас? Як бізнес? У нас трохи захиталося у звязку з біржовою панікою. Страти кольосальні, та ми всеж таки помало з того видобуваємося. Назовні не видно того, але

внутрі зле. Робляться ріжні заходи, щоб запобігти великій крізі. Кріза булаб далеко більша, якби їй не протиставилися. Кинено міліярди на будову краю, аби тим чином дати працю робітникам. Треба перебитися через один рік, поки фабрики стануть і випродадуть свої запаси, а там Америка знов загуде і знова буде сипати золотом на всі сторони.

Одиноке щастя, що не Смит, а Гувер у нас президентом. Смит, як правдивий демократ, негайно зніс би мито і булоб весілля, що не одному голова закрутиласяб. Тут і з митом нелегко справитися, а що булоб, якби ріжні, значно дешевші заграничні вироби поплили з Европи, Китаю, Японії та інших держав, де праця дешево оплачується?

Банки мають тепер більше гроша і домагаються 6 відсот. річно, але під умовою що той гріш буде вложений в рентовий інтерес, а не на біржеві спекуляції. Всі тутешні банки обмежили кредит тим людям, які ведуть ризиковні інтереси, а побільшили тим, які ведуть певні підприємства. Мені самому мали замкнути кредить в цілости, але вийшло саме навпаки. Цього року виплачено мені 25 проц. зарібку на акціях, а звиш 20 проц. залишено на резерву. Цей рік був з того погляду кращий, як попередній. Дивуються американці такому оборотові справи, та й я з ними дивуюся, бож це було просто несподіванкою для нас усіх.

Щойно дзвонили мені з купецького клюбу, що фільмову спілку „Фокс" перебрав рисевер, тобто що спілка збанкротувала на 60, а то й більше міліонів долярів. Це вже третій з черги такий випадок в цьому тижні!

„Інтернеш. Комбошіон", що має по цілому світі свої відділи та веде там свої інтереси — також збанкротувала. Акції коштували передше 103 дол. за штуку, а тепер по 1.05 дол. Стрічено тяжкі міліони.

Та при цьому одно цікаве явище. З одної сторони падуть міліонові підприємства, які — видавалося — стояли кріпко, а з другої випливають на поверхню такі, що були на око незначними й доволі малі приносили прибутки.

Так чи інакше, а така кріза й гроза була пожаданою, аби потрохи прочистити спекулятивну атмосферу Вол-стріту. Недалека будучність принесе наглядні користи з цього, а покищо ми всі тут, в Америці, віримо в краще прийдешне. Ми знаємо, що гроза фінансової крізи невмолимо на нас гряде, ми переконані, що тяжко прийдеться боротися з нею, та віримо в свої сили, працюємо вперто і з подвійною енергією, обрізуємо видатки, побільшуємо прибутки та співаємо й бавимося, як передше.

Назверх не видно, яка праця кипить внутрі на всіх ділянках! Вбачливе око спостереже хіба, що тисячі робітників опиняються на бруку без праці. Але держава не лишає їх без опіки. Вона дає їм роботу у своїх підприємствах і на ту ціль асигнувала девять міліярдів долярів. Лиш цей рік треба перенести нам на своїх плечах — а там піде, як по маслі..."

Проти червоного терору.

Відгомін у сербській пресі.

Масові арештування на Вел. Україні, як також рішучий виступ нашого громадянства в краю та на еміграції проти метод російського більшовизму у відношенні до українського населення на Великій Україні, найшли відгомін і в сербській пресі. І так білгородська „Правда" в 17. числі з 20. січня видрукувала передовицю під заголовком „Црвени терор" („Червоний терор"). Автор статті М. (Маріян Тумір) описує цілий хід подій на В. Україні, як і тактику більшовиків та мотиви арештування академика С. Єфремова й інших українських учених. Статтю кінчить словами: „Великим гріхом будоб, колиб культурна опінія цілого світу і цим разом осталася байдужою супроти цих подій і не звернула на них належної уваги". — Знаючи відношення сербської преси супроти нас і наших національних змагань, надіємося, що вмілим підбиранням статтей для інформації сербського загалу вдасться нам це неприхильне для нас становище сербської прилюдної опінії в неодному змінити. М. Х.

Протест духовенства трьох деканатів.

Духовенство трьох деканатів: дрогобицького, бориславського і мединицького осуджує якнайрішучіше більшовицький терор на Вел. Україні. Жахом проймаючі переслідування церкви, духовенства і світської інтелігенції змушують нас, священиків, зібраних на деканальних зборах у Дрогобичі, винести перед культурним світом збірний і грімкий протест та звернути цим увагу мірodатних чинників на нечувані досі в світі звірства, попоповнювані бездушними катами у відношенні до тамошньої інтелігенції, народу і церкви. Дрогобич, дня 17/2 1930: о. Петро Мекелита, декан бориславський; о. Іван Шевчик, декан дрогобицький; о. Єронім Моравський, о. Микола Іванусів, о. Симеон Чижович, о. Дмитро Городиський, о. Микола Баранецький, о. Йосиф Заячківський ЧСВВ., о. Омелян Мартинович, о. Іван Валюх, о. А. Говда, о. А. Слонський, о. Іван Сеньчко, о. Антін Рудавський, о. Мих. Юзьвяк, о. Юліян Дупько, о. Лев Шуйський, о. Іларій Паньківський, о. М. Мокрівський.

Відгуки днє.

Каригідна акція.

Село Жулин, біля Стрия присягнуло, що не буде пити алькоголю. Маю враження, що таких сіл у світі небогато і колиб ми мали доступ до світової проповідниці, моглиб цим фактом хвалитися більше, як якоюсь „місс"-ою чи місією. На жаль такий випадок збірної характерности і сильної волі не вийде поза межі Галичини, хіба, що дістанеться до суду.

Чому до суду — зараз вияснюю.

„Ґазета Поранна", яка останніми часами дещо змінила була тон в українських справах, пригадала собі давний жанр і помістила допис зі Стрия власне про антиалькогольну постанову села.

Здавалось би, що є такі вістії, які однаково тішать і журять так нас як і поляків.

Господарська кріза, дорожня, високі податки і низькі заробітки чиж не хвилюють однаково і поляків і українців, чиж не витискають з їх очей сліз, а з грудей зітхань?!...

А вістє о широких верстві — скаже читач — чи не однаково воно журить і поляка і українця?!...

Отже ні!

Дописувач „Ґазети Поранної" пише:

„Бойкот польського монополю спіртового... Гін до антиалькоголізму не випливає зі свята прогібіції. Є це так якби бойкот спіртового монополю і не звертається проти самої горівки. Додумуємось, де цей бойкот узяв свій початок"...

Після того йде ще кілька образливих речень на тих людей, що присягнули від напитків, а цілий допис кінчиться знаком запиту.

До кого той запит, — неважко відгадати. Адже заголовок допису вже сам говорить про те.

Присягнули Жулиняни від алькоголю і ані в гадці не мали, що з цього готова вийти така халепа для них. Припускаю, що навіть хвалилися всім своєю постановою, а може навіть ждали на признання. Забули бідолахи про „давні часи на Україні", як то їх дідів пороли канчуками за те, що не вибрали з панської коршми приписаної скількости горівки. Небіжка Австрія скасувала канчуки і вони тепер уже селянам не грозять (бодай у білий день і на вулиці!), але зате є один параграф, неменше гнучкий і неменше болючий. Це є славна і популярна шістьдесятьпятка — забурення публичного порядку. Ще зо два такі дописи в „Поранній" і „Слові Польскім", а соймові польські політики вже не тільки будуть натякати на антидержавність антиалькогольних постанов, але просто зажадають слідства і суворого покарання виновників.

Зробивши льоґічний висновок з вище наведеного, дописувач „Ґазети Поранної" і деякі пани посли вважають, що льояльність не ограничається на послуху, плаченні податків і доставі рекрута, але ще треба богато інших доказів.

А одним з перших: попирати спіртовий монополь всіми силами своїми і всею душею своєю.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Ювилей Української Нац. Жіночої Ради в ЧСР.** В дні 3. березня ц. р. Українська Національна Рада в ЧСР святкує десятиліття свого істнування під незмінним проводом п-і С. Русової. На цей день в готелі „Граф" призначено товариські сходини Ради з участю членів Українського Жіночого Союзу в ЧСР, а також членів деяких чеських жіночих організацій. Програма сходин така: 1) вступне слово президентки Ради проф. С. Русової; 2) привітання від Українського Жіночого Союзу; 3) реферат п-і Е. Лоської „Погляд проф. Масарика на жінку та жіноче питання"; 4) привітання президентові ЧСР Масарикові з приводу 80-их роковин його народження; 5) реферат през. Ради С. Русової „Десять років істнування Української Національної Жіночої Ради"; 6) читання привітів від організацій та окремих осіб. Адреса для листування з Українською Нац. Жін. Радою: Прага XVI, Пшіставні ул. 9, Пані Лоській.

— **До відома драматургів та видавництв драматичної літератури.** Щоб улекшити для драматичних театрів та аматорських гуртків працю підшукання пес, а також зафіксувати цілу українську драматичну літературу, я складаю „Повний інформатор про українську оригінальну і перекладчу драматичну літературу", який матиме в собі вказівки що до: 1) назва песи, 2) автор твору, а коли перекладний, то й прізвище перекладчика, 3) Видавництво й рік й місце видання. В кінці книги будуть подані адреси усіх видавництв, які будуть ласкаві надіслати для вміщення свої видання, а також адреси авторів, твори яких ще не видані друком. 4) Кількість діевих осіб (чоловіків і жінок), 5) обстава сцени, 6) короткий зміст песи. Отже ласкаво прошу пп. видавців та драматургів надіслати на зазначену нижче адресу, не пізніш до 1. серпня ц. р., або по одному примірнику драматичного твору, або вразі неможливости, відомости що до них згідно вказаних вище вимог. Тішу себе надією, що приймаючи під увагу конечну потребу такого інформатора, вп. видавці та драматурги поважно віднесуться до мого прохання й прийдуть мені на допомогу зібрати необхідні матеріяли. Адреса для надсилки: Lazne — Podebrady, Panska ul. 91, Tchecoslovaquie. Гай Гаєвський.

— Можна впасти аж так низько? З Кракова пишуть нам: Володимир Станецький, син гр.-кат. священика і катехита в Коломиї, виповнив вписову карту медичного виділу краківського університету в шк. р. 1929/30 так, що подав свою народність „польска", а язик ойчисти — рівнож „польскі". — Р. О.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Дня 28. лютого ц. р. в год. 8. вечором у 72. салі німецького університету в Берліні відбудеться в німецькій мові виклад доц. д-ра Мирона Дольницького п. з. „Україна як географічна індивідуальність".

— **Прокуратор Гіртлер іде на пенсію.** Відомий з протиукраїнських політичних процесів у Львові прокуратор Гіртлер відходить на власне бажання на пенсію. Причиною цього є недуга прокуратора. За австрійських часів прокуратор Гіртлер працював у Золочеві, а на протязі 10 літ провадив найповажніші політичні процеси, між іншим обвинувачував Степана Федака за замах на марш. Пілсудського, „Тверднохлібівців", д-ра Петрушевича та багато інших політичних вязнів.

— **З туги за чоловіком.** При вул. Курковій ч. 11. мешкав Станислав Пурат із молодою 24-літньою жінкою. Від довшого часу Станислав Пурат перебував у Варшаві і не міг повернути до жінки, яка тужила за ним і засипувала листами, щоби він перенісся до Львова. Доведена вкінці тугою до крайньої розпуки, молода жінка скочила із II. поверху на подвіря і другого дня померла у лічниці, залишивши чоловікові лист такого змісту: „Стасю, я відходжу від тебе на віки, бо не можу терпіти довше туги за тобою!" Самовбивниця залишила малу дитину.

—**Ультіма раціо в польськім соймі.** На останнім засіданні польського сойму посол ППС Станьчик у своїй промові образив посла Клещинського, б. старшину польської армії (майор у резерві) закидаючи йому, що такі посли як Клещинський за рос. часів лизали царські і жандармські чоботи, а підчас війни за незалежність Польщі, сиділи в дома. Обурений посол Клещинський прискочив до трибуни і вдарив Станьчика в лице. Счинилась суматоха і маршал Дашинський перервав засідання. При кінці засідання посол Станьчик довідавшись, що Клещинський був старшиною леґіонів, брав участь у боротьбі проти більшовиків і був відзначений двома медалями, перепрошував цього посла.

— **Самовбивство сухітника.** Старший кельнер Томко Краінський у Варшаві, від кількох літ був тяжко хорий на сухоти. В останньому часі стан його здоровля погіршився і лікарі втратили надію вдержати його при життю. Сухітник часто заявляв, що закінчить життя самовбивством, бо не бажає цілими місяцями мучитись, чекаючи на смерть. І ось на днях пізною ніччю, коли вся родина Краінського спала, він вистрілив собі з револьвера в чоло і закінчив своє сумне життя.

— **Нагла смерть гімназійного професора.** Дня 25. ц. м. при вул. Сапіги 26. у Львові помер наглою смертю професор IX. державної гімназії ім. Кохановського Франц Крішке. Тіло покійника віддано до інституту судової медицини. Покійний був довший час хорий на серце, а день перед смертю він мав неприємний конфлікт з одним учнем і попавши в крайне зде-

вервування, занедужав нагло і помер на удар серця.

— **Алiменти й аналіза крови.** У варшавськім суді закінчився цікавий процес: Молода дівчина Софія З. подала до суду скаргу на Ізраеля К., що він як батько її нешлюбного сина не хоче платити аліментів і взагалі не цікавиться овочем своєї любови. Ізраель К. ставши перед судом не признався до вини і переконував суддів, що він не є батьком сина Софії З. і що він цю молоду дівчину-матір бачить перший раз в житті, а про яку небудь любов між нею і ним не було й мови. Але судді знали, що платити аліменти не дуже приємно і що неодин нешлюбний батько хоче переконати суддів, що він не є батьком і що він невинний та чистий на сумлінню як сльоза. Тому до суду покликано спец'ялїста від аналізи крови д-ра Гіршфельда і він зревів аналізу крови Ізраеля К. та крови цеї дитини, до якої жадний батько не хотів признатися. І на превеликий жаль для обвинуваченого, д-р Гіршфельд при помочи аналізи ствердив, що Ізраель К. має склад крови такий самий як дитина Софії З. і що кров цеї дитини має всі признаки семітської крови. І ось на підставі лікарського досліду, Ізраель К. є признаний батьком дитини Софії З. і мусить щомісяця платити 85 золотих як аліменти.

— **Нова пригода Бернарда Шова.** Бернард Шов від багатьох літ має слугу, який виконує не тільки домашні роботи, але має право рішати кому і коли дозволити із гостей відвідати великого письменника та поговорити з ним і обов'язок полагоджувати ріжні дрібні справи Б. Шова, а навіть повнити обов'язки секретаря. Цей слуга має не менший гумор, як Б. Шов і любить час до часу зробити збитка, про який знає цілий Льондон. Недавно до передпокою Б. Шова прийшов англійський журналіст та просив цего слугу вручити письменникові анкету, яку мав виповнити сам Б. Шов або його секретар. В анкеті редакція ставила письменникові такі питання: 1) коли Ви встаєте: 2) що робите вставши з ліжка: 3) як і що снідаєте?; 4) де снідаєте?; 5) що робите по год. 10 і т. д. Збиточний слуга був лютий на журналіста за те, що він зачасто докучає письменникові своїми інтерв'ю і виповняючи анкету, виписав не те, що робить до полудня Б. Шов, але те, що він робить сам і за кілька днів читачі читали в англійській пресі п. з. „Як живе Бернард Шов перед полуднем?" „Я встаю в 5. годині, потім чищу собі черевики, пот'м танцюю зі служницею, відтак входжу до кухні, щипаю кілька раз кухарку і питаю: „Ну, стара, чи кава вже готова?" Снідання пю в кухні, а потім чищу Бараболі та замітаю та мию підлогу. Між 10—11 годиною відвідую свого шкільного товариша, який тепер є фаерманом, а часом іду з якоюсь дівчиною на прохід". В тім дусі була виповнена ціла анкета. Редакція думаючи, що дотепний Б. Шов сам подав про себе такі гумористичні інформації, помістила ці відповіди в газеті, ще й реклямувала себе з горд'стю, що має найновіші відомости про спосіб життя Б. Шова. Бернард Шов, прочитавши про себе в газеті такі фантастичні інформації, зразу був сердитий на слугу, лаяв його, що він скомпромітував його імя, а потім приняв це з гумористичного боку і полюбив свого слугу ще більше як перед тим.

— **Традиційні вечерниці „Червоної Калини"** відбудуться дня 1. березня в салях Народньої Гостинниці відповідно на цей вечір зборудованих. Управа „Червоної Калини" не висилає окремих запрошень. Поіменні карти вступу видається в льокалі „Червоної Калини" вул. Руська ч. 18/III. в днях 27. і 28. до год. 1-ої в пол. і від год. 5—6 по пол., та 1-го березня до год. 12-ої в полудне. 1512 3-4

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 26. лютого ц. р.: за масло експортове солене й несолене пріма по 5·30 зол. за кільограм; за літру молока 0·38 зол. за літру сметани 1·80 зол.; за копу яєць 5·60 зол.

Революція в Сан Домінго.

Із Сан Домінго повідомляють: Зреволюціоноване цив. населення, що виступає проти теперішнього президента республики, який старається, щоби йому продовжили його мандат, заняло майже в цілости півн. і центр. часть краю й околиці столиці. Гаітські часописи повідомляють, що було трьох убитих, а кілька ранених.

Речинець виборів до сойму на Волині та в лідській окр.

Вибори в виб. окрузі Луцьк-Рівне відбудуться в неділю 13. квітня. Доповняючі вибори в лідській окрузі будуть мабуть 27. квітня.

Бурхливе засідання військової комісії.

На засіданні соймової військової комісії дня 26. лютого, перед приступленням до денного порядку, пос. Бурда (ББ рев. фр.) у заяві сказав, що нововибраний голова військ. комісії оголосив 1928 р. у „Роботнику" брехливий і провокаційний звіт із засідання військ. комісії, перекручуючи слова, пос. Рої під адресою бесідника. Пос. Роя спростував був опісля відомости пос. Пайонка та назвав його провокатором. Пос. Пайонк, як автор звіту не зареагував на це. Вибір пос. Пайонка головою військ. комісії не є висл'дом поставлення його кандидатури власною партією (ППС), а предложив його як кандидата пос. Тромпчинський (НД), тому бесідник каже, що НД для своїх таємних політ. цілей, шкідливих для держави й армії, висунула пос. Пайонка на голову як знаряддя тієї політики. Взявши це все під увагу бесідник уважає пос. Пайонка людиною, що стоїть нижче чести пересічної людини та каже, що булоб нижче бесідникової гідности працювати з ним у комісії, тому зрікається становища секретаря.

Пос. Бурду за його вислови прикликано до порядку.

Далі пос. Бурда каже, що навіть опришки мають трохи джентельменства, а деякі члени комісії з тим необзнакомлені. Бесідник має деяке виховання, тому осоружно йому засідати в так'м товаристві. Коли в „Роботнику" або еидецькій пресі перекрутять його слова, зареагує палицею.

Пос. Тромпчинський запропонував відложити вибір секретаря комісії до найбл. засідання. Пос. Бурда спротивився тому та на становище це предложив пос. Тромпчинського. Гол. Пайонк узнав це внесення гумористичним і не піддав його п'д голосування. Пос. Козловський (ББ) сказав, що внесення зовсім не є гумористичне і ББ. підтримує його. До голови комісії бесідникова партія не може мати довіря, бо він на пленум сойму поставив внесення на зредукування армії. Тому виб'р посла Пайонка головою є провокацією для всіх військових членів комісії. А що пос. Пайонка вибрано на внесення пос. Тромпчинського, бесідник пригадує, що пос. Тр. дістав ордер від цic. В'льгельма II. за п'ддержку військ. бюджету у райхстазі підчас війни. Тойже Тромпчинський в 1919—20 р. наклада̀в із більшовиками з найбільшою шкодою для держави, підкопував і ослаблював дисципліну в армії та старавсь дискредитувати нач. вожда. Дальші слова пос. Козловського заглушив великий галас. Пос. Лазарський (ББ) кричав під адресою Тромпчинського: „Ви служили німцям'" На це пос. Домбровський (Кл. Нар.) відповів: „А то дурень!" Пос. Лазарський (ББ) кинувся на пос. Домбровського та вдарив його в лице. Між ними вив'язалася бійка. На салю впали посли з кульоар'в. Голова комісії перервав засідання. Після перерви пос. Ліберман поставив внесення перервати дискусію над заявою пос. Бурди та над внесенням про вибір пос. Тромпчинського секретарем комісії. Хоч пос. Козловський протестував, що не скінчив промови, внесення пос. Лібермана приняли. Посли ББ демонстраційно вийшли зі салі. Опісля вернули, а пос. Снопчинський (ББ) в імени 9 членів комісії з ББ зложив заяву, що тому, що пос. Пайонк не поробив висновків із зроблених йому закидів, члени комісії ББ, що відзначені військовими хрестами за участь у війні, вважають неможливим брати участи в комісії під проводом пос. Пайонка. Після того посли ББ вийшли зі салі, а з ними і представник рев. фракції ББ пос. Бурда.

СЕНАТ.

На засіданні сенату дня 26 лютого маршал повідомив про уневажнення мандатів сен.: Косовського, Редка, Серг. Козицького, Таля й Русковського та про зречення мандату сен. Гелінгера (Кл. Н.), на якого місце входить сен. Плюцінський. Між інтерпеляціями є інтерпеляція сен. Тулія (ХД) до президента ради мін. у справі реліг. переслідувань у СРСР. Інтерпелянт думає, що Польща повинна прилучитися до протестів інших народ'в проти нечуваного гноблення в'руючих у СРСР. Тому запитує президента ради мін. чи схоче засувати урядові СРСР конечність пошанування віроісповідань. Сен. Кернер (жид) сказав, що прилучився би до інтерпеляції, колиб скреслили слова „головно християнської релігії". Тому, що внесколдавець годиться на скреслення тих сл'в, потім інтерпеляцію підписали всі клюби. Найближче засідання 6. березня.

Тардіє творить кабінет.

Після приняття димісії кабінету Шотана в парл. колах висунулися на перший плян назвища: Поанкаре та Бріяна. Кандидатуру Поанкаре висунув Тардіє. Він сказав, що колиб Поанкаре приняв місію, то він (Тардіє) був би щасливий, що міг би працювати в його кабінеті. Поанкаре відповів, що з огляду на здоровля не може приняти місії створення кабінету. Місію створення кабінету приняв Тардіє та почав наради. Він хоче створити кабінет респ. концентрації при співпраці соц. радикалів. Поанкаре має зі свого боку переконати соц. радикалів, що їх участь у кабінеті конечна. Колиб це не вдалося, то Тардіє створить кабінет з орієнтацією схожою на орієнтацію його попереднього кабінету. Ост. відомости подають, що група соц. радикалів палати послів і сенаторів відмовилася взяти участь у кабінеті Тардіє.

Фальшування пашпортів.

Арештували віцеконсуля Зл. Держав у Варшаві.

Від довшого часу польська й американська влада веде слідство, щоби викрити міжнародню банду фальшівників ам. пашпортів. У звязи з цим фальшуванням у Варшаві арештували 17 людей, в Америці 6. Між арештованими є ам. віцеконсуль у Варшаві Галь. Арештовано теж трьох возьних ам. консуляту, та їх звільнили за кавцією. Тим возьним закидають крадіж документ'в. Слідство веде судля для справ надзв. ваги. В аферу вмішаних є богато людей з Ряшева, Львова й скраїнних містечок.

Присуд смерти.

Найвищий суд затвердив смертний присуд, виданий окр. судом на осн. вердикту присяглих у справі Федька Мандюка з Городка (біля Заліщик), засудженого за вбивство жінки.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87·00—8·87·50, канадійський доляр 8·78·00—8·78·50 чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·00 1·25·50 румун. лей 0·05·00 0·05·50 французький франк 0·34·75 0·35·00, швайцарський франк 1·71·90—1·72·10 фунт штерлінгів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 15·00—15·50, німецька марка 2·12·83—2·12·93

Збіжа.

Пшениця двірська 35·00—36·00, пшениця сельська 32·00—33·00 жито галицьке 18·25—18·75, ячмінь галицький броварняний —·00——·00, ячмінь на жниво 14·00—14·75 ячмінь пастівний 13·75—14·75 овес галицький 14·50—15·00, кукурудза румунська 22·25—23·45, барабоя промислова 3·0·—3·50, фасоля біла 50·00—60·00, фасоля кольорова 35·00—40·00, фасоля краса 45·00—5·00 горох пів-Вікторія 30·50 35·50, горох пільний 23·50—24·50 бобик 23·0·—24·00, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 23·75—26·75 сіно солодке красве прасоване 8·50—9·50, солома прасована 5·00—6·00, гречка 23·50—24·50 льон 65·00—67·00, лубінь синій 23·00—24·00, ріпак 00·00—00·00, трисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 9·25—9·75 отруби пшеничні 12·00—12·50, крупи гречані 45·50—47·50, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 33·00—35·00, пенцак 31·00—32·00 просо красве 26·50—26·75 макухи льняні 32·00 33·00, мак синій 150·00—160·00, мак сивий 110·00 — 120·00, конюшина червона 105·00—115·00

Заклик до Українського Громадянства.

Дітячий музично-хореографічний вечір.

Професура Подєбрадської Української Господарської Академії в Чехословацькій Республиці подала до краю відомости, що кількадесять слухачів Академії останнього і передостаннього року знаходяться в тяжкім матеріяльнім стані, не маючи змоги докінчити своїх студій.

Напротязі цих останніх двох літ Академію має закінчити ще приблизно 200 студент'в. З цього — 90 студентів не мають стипендії від чехословацького уряду, але з них 50 осіб отримують від батьків та близьких з краю невеличку допомогу, а решта 40 — *не мають жадного матеріяльного забезпечення.*

Від самого початку істнування Подєбрадської Академії, була в ній деяка скількість студентів, так званих „недопомогонців", що не мали стипендії і утримувалися виключно на кошт професури і студентства Академії, що утворили при Академії „Благодійний Комітет", який стягав щомісячно з платень професури і стипендій студентства якусь квоту грошей, що творили допомоговий фонд для студентів без стипендії.

Однак з кожним новим роком число стипендій зменшувалося (студенти кінчали Академію), нових стипендій уряд не давав, число „недопомогонців" збільшувалося і фонд допомоговий з платень професури і стипендій студентства поступово все малів і не давав вже змоги утримувати студентів без стипендії.

У минулім році „Благодійний Комітет“ Академії енергійно взявся за пошукування потрібних грошових засобів поза Академією. На відозву проф. Королїва — відгукнулися наші земляки з Буковини і протягом 3-х місяців зібрали для „недопомоговців“ 130.000 леїв. Це дало можність видавати тим студентам напротязі 8—9 місяців по 300 к. ч. місячно. У такий спосіб академічний рік 1928-9 був до деякої міри забезпечений.

Але жертви буковинських земляків вже вичерпані, а новий академічний 1929-30 рік вимагає нових грошових засобів. Недопомоговці чекають допомоги з краю і надіються на нашу скору поміч, тимбільше, що більша скількість з них не наші земляки.

З метою такої допомоги, на заклик „Благодійного Комітету“ Академії, у Львові заснувався Комітет, в склад якого ввійшли: п. президентова І. Левицька, п. мец. О. Старосольська, п. мец. Я. Голубовська, п. проф-ова Зарицька, п. дир-ова Кривуцька, проф. д-р В. Старосольський і інші.

Комітет має допомогти згаданій українській молоді закінчити свою фахову освіту і таким чином урятувати кількадесять завтрішніх працівників на народній ниві. Це вдасться осягнути, коли кожний з нас в міру своїх сил візьме участь у цій ратунковій акції.

Як початок цієї допомоги, Комітет улаштовує в неділю 16. березня ц. р. в салі „Ремісничої Палати“ при пл. Стрілецькій під управою п. мир-ової Кривуцької дїточий хореографічно-музичний вечір, який мусить розбудити зацікавлення серед широких кол нашого громадянства, а благородна ціль приваблює кожного причинитися до матеріяльного успіху.

Комітет є певний, що заклик цей не мине без уваги серед нашого громадянства і в день 16. березня виповнить салю Ремісничої Палати.

Комітет також звертається з проханням, щоби на цей день наші установи не призначали (щоби не було конкуренції) концертів, балів і інших забав.

Комітет.

З життя наших установ.

Збори Вдовичо-Сиротинського Фонду у Львові.

В дні 25. ц. м. відбулися в салі Митрополичої Консисторії у Львові Загальні Збори Вдовичо-Сиротинського Фонду при участи делєгатів усіх деканатів львівської архиепархії. Збори отворив і привитав присутніх Преосв. еп. д-р Бучко. Після того вибрано президію в такому складі: о. Іван Винницький з Залозець — голова, о. Сидір Зельський і о. Теодор Богачевський — заст. голови, о. Вергун з Нараєва — секретар.

Збори приняли звідомлення управи Фонду до відома й ухвалили їй абсолюторію. Зі звіту виходить, що постійну місячну підмогу у львівській архиепархії побирає 464 вдів і сиріт по священиках.

Варто ще замітити, що саме тепер опрацьовується зміна статуту Фонду в тому напрямі, щоби з хвилею смерти кожного священика в архидієцезії всі священики обовязані були зложити до каси Фонду 10 зол. Цього датку ніхто не відчує, а зате кожна вдова дістане зараз по смерти свого чоловіка близько 9.000 зол. підмоги (всіх священиків у львівській архидієцезії є близько 900, отже як кожний зложить 10 зол., то це дасть якраз подану вище суму). Зібрані приняли запропоновані зміни в статуті до відома, а одобрять ці постанови надзвичайні Загальні Збори Фонду, що відбудуться в осени. До часу приняття зміненого статуту рішено підвищити похоронний даток з 400 на 800 зол. Для рідні помершиx безженних і бездітних вдівців цей даток підвищено на 1.300 зол.

Переведені вибори до управи Вдовичо-Сиротинського Фонду дали з незначними змінами той самий склад, що минулого року. Головою управи став знову о. прал. Тит Войнаровський.

Шахи.

ВІДПЛАТНІ ЗМАГАННЯ „ТУШ.“—„ЛКШ.“

В неділю 23. лютого в каварні „Народня Гостинниця“ розіграло „Товариство Українських Шахістів“ з „Львівським Клюбом Шахістів“ відплатні змагання на десятьох шахівницях. Немало інтересні були ці змагання тому, що оба клюби хотіли за всяку ціну виграти та виставили своїх найкращих грачів. Цілий час гри замітна була перевага по стороні „ТУШ“. Та через недостачу турнірової рутини у наших шахістів меч покінчився вислідом ремісовим 5 : 5. В поодиноких стрічах висліди були ось які: Онищук Я. 1 — інж. Г. Пулькрабек 0; Кордуба Ю. 0 — д-р З. Ляндав 1; д-р Лебедович 1/2 — Лібман Л. 1/2; З. Книш 0 — І. Попель 1; З. Туркевич 0 — Е. Кавфман 1; Я. Шевчик 1 — інж. О. Пйотровський 0; С. Кукич 1 — А. Бріль 0; С. Попель 1/2 — Г. Фрідман 1/2; Дуда Р. 0 — д-р Роман М. 1; О. Слободян 1 — Ю. Мадфес 0. Підчеркнути треба виграну нашого молодого шахіста Ярослава Шевчика з інж. О. Пйотровським, одним з найсильніших грачів Львова. Ця виграна каже багато надіятись від п. Шевчика вже в недалекій будучности.

ХТО НАЙКРАЩЕ ГРАЄ В ШАХИ.

Один німецький щоденник поставив своїм читачам питання: „Котрого мистця гра вам найбільше подобається?“ Наспіло понад 8 тисяч відповідей. Найбільше прихильників (1079) має теперішній мистець світа д-р А. Альохін, відтак ін. Р. Капаблянка (959), д-р Е. Ляскер (876), А. Німцович (836), Е. Боголюбів (811), Р. Шпільман (574), А. Рубінштайн (525), д-р С. Тартаковер (477), д-р М. Відмар (422), д-р К. Ейве (390), Маршаль (372), Агуес (310). З інших мистців лиш Етс (англієць) здобув більше як 100 голосів.

Дописи.

СТАРОСАМБІРЩИНА. *(З організації одного села).* Систематична і планова праця, яку проводить в повіті о. сен. Ю. Татомир, дає свої добрі наслідки. У свідоміших селах кипить організаційна праця, а за ними будяться до життя і темні села, які дотепер були підпорою кацапщини і тереном бебістичних агітаторів. Навіть таке велике село, як Туре, відоме свого часу з переходу частини громадян на православя, починає прозрівати і вступати на новий шлях національного розвитку. Село це має понад 700 домів, з чого 70 жидівських. Перед війною це село було кацапською твердинею, а в часі виборів до сойму майже ціле голосувало на 1-ку. По однорічній організаційній праці в повіті ожило й Туре. Православя вже зліквідоване й одинка втратила свій ґрунт. У селі є організація „Стшелєц“, до якої належать самі жиди, бо поляків тут усього на розвод, й двох жидівських слуг зпоміж наших. Дня 15-го лютого заїхав до села о. сен. Татомир і п. Осип Туряньский, які відбули тві освітньо-господарські наради. Селяни є охотні до громадської роботи, але стероризовані і сильно задолжені у жидів. Нещастям села є громадський писар Іван Войтович, який тримає спілку з жидами і притиснув населення ріжними карами. Все таки в селі є вже дві кооперативи, а незабаром повстане і читальня „Просвіти“.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Олександер Шелюк, управитель школи в Бутинах, помер 23. лютого несподівано в 42. р. життя. Покійний був ідейним учителем, працював у місцевих товариствах і був членом кількох українських установ. Осиротив жінку і двоє дітей. Земля Йому пером!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.